

[Formanden.]

Hansen, Svend Haugaard, Per Hækkerup, Egon Jensen, Anker Jørgensen, Morten Lange, Peter Larsen, Clara Munck, Helge Nielsen, Ninn-Hansen, Axel Ivan Pedersen, Poul Sørensen, Tastesen, Thestrup og Niels Westerby.

De nævnte medlemmer anmoder endvidere om, at der dispenseres fra den i forretningsordenens § 19, stk. 4, indeholdte bestemmelse, hvorefter forhandlingen skal finde sted senest 3 mødedage efter, at formanden har modtaget begæringen, idet der anmodes om ca. 3 ugers frist.

Jeg udbeder mig derfor tingets samtykke til at fravige den nævnte bestemmelse. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om fritidsundervisning m. v.

(Lovforslaget (nr. 8) findes i tillæg A. sp. 731, fremsættelsen i tidenden sp. 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Poul Hansen: Det vil hverken være rimeligt eller nødvendigt at gå i enkeltheder ved en genfremsættelse af lovforslaget om fritidsundervisning, selv om det rummer i alt 112 paragraffer. Lovforslaget har sidste vinter været behandlet i undervisningsudvalget i en lang række møder. Den første gennemgang er afsluttet. Ministeren har besvaret op imod 100 spørgsmål fra udvalget, som også har fået omkring 30 skriftlige henvendelser og modtaget godt en snes deputationer.

Et par bemærkninger om en enkelt nydannelse og et tilbagestående problem må dog være på sin plads som supplement til de bemærkninger, som jeg kom med ved første behandling sidst.

En af de væsentlige nydannelser i lovforslaget findes i §§ 56, 57 og 58 om fritidsgrupper. Disse bestemmelser har til formål at løse et meget gammelt spørgsmål i fritidsundervisningen, som i de senere år er blevet akut. Så længe jeg kan huske, har loven krævet, at der skulle gives en egentlig

undervisning i aftenskolen, d. v. s. at undervisningen skal være fremadskridende og derfor af stigende sværhedsgrad. Efterhånden som tilgangen af ældre elever er blevet et væsentligt træk i aftenskolen, er opfyldelsen af dette krav blevet vanskeligere, navnlig måske i de stærkt fremherskende manuelle fag. Af to grunde. Mange, navnlig ældre elever kommer i høj grad af beskæftigelsesmæssige eller arbejds terapeutiske grunde og er ikke altid indstillet på at følge en fast og fremadskridende undervisningsplan. Dertil kommer, at det nok ikke er muligt at tilrettelægge og gennemføre fremadskridende undervisningsplaner for mere end højst 4-5 år, medens ikke så få ønsker at fortsætte ud over dette åremål inden for samme fag og interesseområde.

Fritidsgrupperne må derfor efter min vurdering sigte på to forskellige grupper af elever i aftenskolen: de mange, der måske i deres ensomhed kommer for at få kontakt med andre mennesker i en interessebetonet virksomhed inden for praktiske og musiske emner, en anden og sikkert mindre gruppe, der har gennemført en egentlig undervisning gennem en årrække og har lært så meget, at de under en instruktørs ledelse bør have mulighed for en friere personlig udfoldelse inden for et eller flere emner, der måtte have deres særlige interesse. Både menneskeligt og pædagogisk set vil det sikkert være af værdi, at de to grupper kommer til at gå på samme undervisningshold.

Det vil nok komme til at volde både aftenskoleledere, lærere og elever besvær at virkeliggøre denne omstilling i aftenskolen. Rigtigt gennemført vil den imidlertid blive af stor værdi både for fritidsgruppernes klientel og for den fremtidige gennemførelse af en egentlig undervisning i aftenskolen.

Et andet spørgsmål, som vi i årevis er gået uden om som katten om den varme grød, er de mange undervisningshold, som ikke kommer i gang, fordi der ofte er for mange aftenskoler, der indbyder til den samme ting. Får en enkelt aftenskole en idé, som slår an, kaster stedets øvrige aftenskoler sig over samme ting året efter uden tanke for, at det kan blive for meget af det gode. Det har desværre ikke hjulpet, at der står i loven, at fritidsnævnet skal drage omsorg for, at der samarbejdes på den mest hensigtsmæssige måde. Efter min mening bør

[Paul Hansen]

udvalgsarbejdet ikke sluttet, før der er gjort et håndfast forsøg på at gennemføre en eller anden form for samordning. Det helt rationelle ville vel være, om de lokale aftenskoler på frivillighedens grund og inden for emner, der spiller en rolle i denne forbindelse, ville danne en slags aftenskoleforbund. Selv om de ikke just er forelskede i hinanden, kunne det vel nok gøres, f. eks. på et område som sprogundervisning.

Jeg skal i øvrigt anbefale, at udvalget gør et forsøg på at gøre loven færdig, så den kan træde i kraft i efteråret 1968.

Robert Christensen: Det er jo et helt uændret lovforslag, som her genfremsættes, og derfor finder jeg ikke, der er nogen grund til at gå ind i en indgående behandling af det, men kan henvise til det, der blev sagt sidste år ved første behandling; dér er venstres principielle synspunkt jo gjort klart.

I venstre hilser vi med tilfredshed, at ministeren i fremsættelsen bebuder et ændringsforslag, så at vi trækker kapitel V om det administrative ud og lader den nu gældende lov fortsætte til 1970. Jeg synes, det lyder rimeligt, da vi jo alligevel får en ny kommunestruktur til den tid; endelig var det jo det kapitel, vi ankede en hel del over ved førstebehandlingen i sidste samling.

Ellers gælder det i venstre, at vi stadig væk synes, at lovforslaget giver et godt tilbud til folkeoplysningen i Danmark. Vi vil gerne være med til at fremme dette gode, men jeg vil sige, at vi endnu ikke føler os overbevist om, at vi helt har fundet frem til en metode, hvorved vi undgår, at dette gode tilbud kan misbruges og dermed kan komme i miskredit i en del af befolkningen.

Ellers vil jeg slutte mig til den forrige taler med hensyn til spørgsmålet om koordinering. Også vi finder, at det er urimeligt, at der for at pleje en mere eller mindre privat konkurrenceinteresse skal køres med halve eller trekvarte hold, og at en del hold ikke kommer i gang. Så vi vil også gerne have det undersøgt nærmere endnu.

Vi ved, at lederne i en hel del af klubberne, børne- og ungdomsklubberne, interesseklubberne, der i mange år har gjort et stort arbejde uden vederlag, frygter, at deres arbejde ikke længere kan gøres; derfor føler vi os heller ikke overbevist om, at godkendel-

se af sådanne klubber absolut kræver, at lederne skal modtage løn.

I øvrigt kan jeg slutte med at sige, at vi ved fra de mennesker, der skal udnytte loven, at de meget gerne ser, at den træder i kraft 1. august 1968. Skal det blive tilfældet, skal loven jo ret hurtigt gøres færdig her i folketinget. Selvfølgelig kan vi ikke på forhånd give tilsagn om, at det når vi, men vi kan give et tilsagn om, at vi i hvert fald ikke vil sinke arbejdet, at vi vil gå i arbejdstøjet og gøre, hvad der er muligt for at blive færdig rettidigt.

Bendix: Selv om der er tale om en genfremsættelse fra sidste samling, vil også jeg gerne gøre et par bemærkninger. Jeg må selvfølgelig først og fremmest henvise til de synspunkter, jeg gjorde gældende ved den forrige førstebehandling, men sagen kan som sagt godt bære et par spplerende bemærkninger.

Det er helt åbenbart, at der knytter sig en vældig interesse til dette lovforslag og til hele den virksomhed, som skal udfolde sig inden for lovforslagets rammer. Om ikke af andet kan man se det af det store antal deputationer, som det stående folketingsudvalg allerede har modtaget. Man kan se også i socialforskningsinstitutets undersøgelse af fritidsvaner i Danmark, at inden for det område, der omfattes af to kapitler i dette lovforslag, nemlig om ungdomsskolen og om aftenskolen, deltager hvert eneste år 10 pct. af befolkningen over 15 år; hvis man betragter bare en 5-årig periode, vil man jo meget hurtigt kunne regne sig frem til, at det er en meget betydelig berøringsflade, den virksomhed, som dette lovforslag vedrører, har i befolkningen.

En af grundene til, at der udfolder sig en sådan vældig aktivitet på dette område, er ganske utvivlsomt det private initiativ, man kan måske definere det mere negativt og sige: det ikke-kommunale eller det ikke-statslige initiativ, som udfolder sig her. Det er jo også, som jeg sagde ved forrige førstebehandling, for os ganske klart, at hvis vi skal fastholde den meget betydelige virksomhed på dette område, skal vi også fastholde det meget betydelige private initiativ, der er på området.

Her kunne jeg sådan set godt tænke mig at sige, at den tilbøjelighed, der allerede på

[Bendix.]

nuværende tidspunkt er til ude omkring i landet at lade amtsungdomsnævne monopolisere en del af den virksomhed, der finder sted inden for dette lovforslags område, ser vi ikke på med særlig venlige øjne. Det er ikke mindst spørgsmålet om kursusvirksomheden, som amtsungdomsnævne synes at have en tilbøjelighed til at ville monopolisere.

Jeg vil gerne gøre enkelte andre bemærkninger. Det er jo klart, at grunden til, at vi har fået dette store lovforslag, og til, at det samler så stor interesse i befolkningen, er den stadig øgede fritid. Jeg vil i forbindelse med den øgede fritid gerne pege på noget, som også har betydning for dette lovgivningsområde. Det er den nye teknik, og her tænker jeg specielt på radio og fjernsyn, og hvad det måtte kunne betyde for voksensundervisningen eller i det hele taget for den aktivitet, som udfolder sig inden for dette lovforslags område.

Man har forskellige steder beskæftiget sig med de muligheder, der er for, at radio og TV kan betyde noget for voksenundervisningen. Bl. a. er der fra Nordisk Råd i sidste session kommet en rekommandation, hvor bl. a. det høje tings formand var medforslagsstiller, en rekommandation, som gik ud på, at de nordiske regeringer i fællesskab skulle undersøge voksenundervisningsområdet i relation til radio og TV, og fra Danmarks radio er der kommet en betænkning om hele dette spørgsmål.

Jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning herom, fordi der jo i lovforslaget åbnes for en aktivitet på netop dette område, altså voksenundervisning i radio og TV. Der er store problemer i forbindelse med voksenundervisningen i radio og TV. Der er en lang række tekniske problemer, som må løses på centralt plan, men der er også en række problemer med at få bygget initiativkredse ude omkring i det lokale arbejde. Her kunne jeg godt tænke mig at citere en ganske kort passage fra den betænkning, som radio og TV har afgivet om dette spørgsmål, idet man dér siger:

„Det var dog ønskeligt, om sådanne muligheder“

— altså mulighederne for privat initiativ og lokalt initiativ —

„kunne indpasses i den kommende lovgivning om fritidsundervisning for voksne, således at der indføres økonomiske støttebestemmelser, kursusmuligheder og tilsynsregler i overensstemmelse med den øvrige lovgivning på dette område. Det er ligeledes vigtigt, at der om denne side af arbejdet etableres et samarbejde mellem Danmarks radio, interesserede undervisningsinstitutioner, folkeoplysende organisationer, folkebibliotekerne og undervisningsmyndighederne.“

Jeg kunne godt tænke mig at spørge undervisningsministeren, om ministeren har tanker om allerede på nuværende tidspunkt at gøre noget ved den indstilling, der her er kommet fra det udvalg, radio og TV har nedsat.

I den pågældende betænkning, som jeg lige har henvist til og citeret, taler man også om, at der burde oprettes et repræsentantskab og et arbejdsudvalg med repræsentation dels for radio og TV og for undervisningsministeriet og dels for en række lokale og private initiativkredse, for at man allerede på nuværende tidspunkt kunne begynde at arbejde med dette område, som det jo vil tage lang tid at udvikle, og dér kunne jeg også godt tænke mig at spørge, om ministeren på nuværende tidspunkt kan oplyse noget om, hvorvidt man har tænkt sig at tage noget initiativ også på dette område.

Ministeren foreslår, at de administrative bestemmelser skal glide ud, og det er jo naturligt, fordi vi skal have en kommunalreform, og den skal være færdig til 1970. Jeg finder det fornuftigt, at man lader de administrative bestemmelser glide ud og fastholder de administrative bestemmelser, som vi har nu, men vi vil selvfølgelig gerne i udvalget høre lidt mere om det, inden vi tager endelig stilling.

Endelig vil jeg også gerne gøre en enkelt bemærkning om ungdomsskolens placering, fordi det jo netop er et af de spørgsmål, som har optaget så meget af diskussionen i forbindelse med dette lovforslag. Der gør sig jo en række modstridende synspunkter gældende. Der er bl. a. det synspunkt i modsætning til den nugældende lovs konstruktion, at man skal fjerne ungdomsskolen fra hele dette område. Jeg synes nok, at

[Bendix.]

sagen er af så stor betydning, at vi i udvalget må have en nok så indgående drøftelse af det.

Lad mig allersidst sige, at vi er også indstillet på, at dette lovforslag om muligt skal gøres færdigt, så det kan træde i kraft til efteråret 1968. Vi kan kun give det tilsagn, at vi vil arbejde så energisk, som det er gør ligt, for, at dette skal blive muligt.

Poul Dam: Ved denne lejlighed har jeg kun lyst til at komme med nogle få bemærkninger om to principielle problemer. Det ene er det forhold, at vi her, som i en række andre møder i begyndelsen af folketingsåret, behandler genfremsatte lovforslag. Det er jo i høj grad et levn fra den tid, da en folketingssamling kun omfattede en mindre del af kalenderåret. Jeg synes, at tiden kunne være inde til, at man overvejede, om sagerne ikke simpelt hen kunne ligge, således at man kunne få et kontinuert arbejde året igennem med en række af disse lovforslag, ikke mindst på de store, saglige områder, som det jo ofte er, hvor man ikke bliver færdig i et enkelt folketingsår, og hvor der er brug for et virkelig stort arbejde fra udvalgets side. Man kunne måske herved også spare nogen tid i salen her i begyndelsen af folketingsåret.

Det andet spørgsmål, som jeg ville rejse, er spørgsmålet om de 14—18-åriges stilling i dette lovforslag! Hele det første afsnit handler jo om ungdomsskolen netop for denne aldersklasse. Det forekommer mig, at vi her på en underlig måde slæber bag efter udviklingen, eller rettere sagt at vi ikke i tilstrækkelig grad er villige til at tage det spring fremad i en ny undervisnings- og uddannelsessituation, som situationen kræver.

Vi står formodentlig over for indførelsen af en længere undervisningspligt, og det forekommer mig, at det i denne forbindelse er ganske overordentlig væsentligt, at man ser hele strækket fra 7 til 17-18 år under ét, at man altså ser det som en samlet undervisningsopgave, hvor man kan placere det forskellige stof på de rette alderstrin på en bedre måde, end det sker i øjeblikket. Jeg tror derfor, det er vigtigt, at man hurtigt kommer i gang med en undersøgelse af problemerne og en udbygning af ung-

domsundervisningen på en sådan måde, at dens karakter også får indflydelse på hele folkeskoléperioden. Et samlet syn for hele denne aldersgruppe fra 7 til 17-18 år er væsentligt nu, og jeg er bange for, at vi ved stadig væk at køre videre med 14 års skellet, som vi har mellem folkeskolen og ungdomsskolen, forsinker en udvikling, som burde kunne komme længere frem meget hurtigt.

Udvalget er jo midt i et stort arbejde, og jeg håber som andre ordførere, at dette arbejde kan blive færdigt så betids, at loven kan træde i kraft til næste efterår. Hvis vi ikke bliver færdig på den tid, er loven forældet, så skal vi begynde forfra, og det ville jo være højst ubehageligt.

Svend Haugaard: Der er i vide kredse i befolkningen stor interesse for det lovforslag om fritidsundervisning, som her fremsættes for anden gang; man tør vel også sige, at der er en lille smule utålmodighed. Dette har vi fået indtryk af gennem de mange deputationer, der har ønsket at tale med udvalget, og desuden gennem artikler og udtalelser hele landet over. Man venter sig meget af loven og var vel nok lidt skuffet over, at det ikke lykkedes at blive færdig i den forrige samling. Jeg vil dog mene, at man så havde skruet forventningerne lidt for stærkt op, idet et så omfattende lovforslag ikke kunne forventes færdiggjort inden for den forholdsvis korte tid, der var til rådighed.

Nu tager vi altså fat igen og ikke forfra, men dér, hvor vi slap i juni, og jeg tør på det radikale venstres vegne love velvilje til så hurtig behandling, at loven kan komme til at virke og få betydning fra næste sæson.

Om vor principielle stilling til lovforslaget vil jeg i øvrigt henvise til mine bemærkninger i forbindelse med den første fremsættelse, men der er dog et par ting, jeg gerne vil understrege eller belyse lidt nærmere.

Den stærke konkurrence om eleverne giver sig mange steder uheldige udslag, både for eleverne og for samfundets økonomi. Jeg mener, det vil være rigtigt, at der i alle kommuner med flere initiativer blev gennemført en fælles henvendelse til de vordende elever, ledsaget af en indmeldelsesblanket, hvorpå man kan vælge fag og meddele, hvilket oplysningsforbund man

[Svend Hangaard.]

ønsker at slutte sig til, og at disse indmeldelser samledes i et fællesorgan, der under vidt hensyn til den foretrukne organisation, derunder også den kommunale aftenskole, fordeler de indmeldte hold på en måde, så de er passende store til også at tage et normalt frafald, og som samtidig tager tilbørligt hensyn til elevernes standpunkt.

Jeg føler mig overbevist om, at en sådan ordning både vil være den bedste set fra et undervisningssynspunkt og fra skatteydernes synspunkt. Jeg mener i det hele taget, at en stramning af kravet om koordination er en betingelse for, at denne særdeles nyttige støtte til fritidsundervisning ikke skal risikere at blive upopulær både i mange kommunalråd og i store dele af befolkningen. Det er jo ikke så små penge, det drejer sig om, og der må være en kant også her.

Hvad hold til højere forberedelseseksamen angår, må jeg understrege det urimelige i at sprede denne undervisning ud over flere initiativer. Det bør normalt være en kommunal opgave eller i hvert tilfælde planlægges således, at der ikke er flere konkurrerende kursus.

Der er fuldt berettiget sagt mange rosende ord om oplysningsforbundenes arbejde, men vi må i denne forbindelse ikke glemme den store og betydningsfulde indsats, der er gjort af de kommunale skoler og deres lærerstab. Og jeg vil stadig hævde, at vi ikke bør gennemføre en ordning, der tilside-sætter disse skoler.

Jeg vil også fastholde i henhold til min bemærkning i forrige samling, at der, hvad aldersgrænserne angår, bør være en betydelig bevægelighed. Det kan være nødvendigt af hensyn til holdstørrelserne i tyndt befolkede egne, og desuden er det som bekendt ikke alle, der bliver modne i samme alder. For en række fag er 18 år ikke nogen selvfølgelig skillelinje, og også klubvirksomhederne har gode argumenter for, at man ikke tager aldersgrænsen alt for strengt.

Det har vist sig, ikke mindst gennem modtagelsen af deputationerne, at betydelige dele af børne- og ungdomsarbejdet nok ønsker at komme ind under lovens muligheder for støtte til lokaler og lignende, men stærkt frabeder sig medfølgende forplig-

telse til at lønne deres ledere. Dette motiveres med, at man nødig vil se den idealistiske leder fortrængt af den, der kommer ud fra økonomiske interesser. Jeg mener, man bør glæde sig over, at der stadig væk er et meget stort antal ungdomsledere, som har denne idealistiske indstilling, og man bør afgjort støtte organisationernes ønske om lokaler uden forpligtelse til lønnede ledere. Samfundets økonomi er da heller ikke helt uden interesse heri.

I den nugældende lov kan gymnastikken anerkendes som fag, når et andet fag for de samme elever er knyttet hertil. Det er faktisk lidt ulogisk, at man f. eks. skal lave lampeskærme eller sy kjoler for at kunne være med til aftenskolegymnastik, og det er også ændret i det nye lovforslag, men på den måde, at gymnastik slet ikke anerkendes. Herimod er der kommet et stort antal protester fra aftenskoleelever, som ønsker gymnastikken opretholdt og helst som et fag ligeværdigt med alle de andre. Men imod dette sidste står gymnastik- og idrætsorganisationernes interesse, fordi gratis gymnastik som enefag i aftenskolen vil slå disse organisationer, som er nødt til at opkræve et ret højt kontingent, i stykker.

Indtil der kan findes en form, hvor gymnastikken under aftenskolen overlades til gymnastikforeningerne, eller det bliver muligt at give eleverne på de to områder lige økonomiske vilkår, vil det da være nødvendigt af passende hensyn til begge parter at opretholde den i sig selv lidt kludrede ordning, at gymnastik kan anerkendes sammen med et andet fag. Dette vil jeg gerne stille forslag om.

Jeg kunne svært godt tænke mig, at svømning kom med ind i billedet. I denne forbindelse må jeg måske have lov til at nævne, at forslag om tilskud til opførelse af svømmebassiner genfremsættes i næste uge, med henvisning til, at det måske bedst lader sig ordne i forbindelse med fritidsundervisningslovens bestemmelser om lån og tilskud til lokaler.

Nye bestemmelser om nævn og råd er bebudet indtil videre udtaget af lovforslaget, og det vil jeg med de forestående store ændringer i den kommunale struktur i erindring komplimentere ministeren for.

Samfundets ændrede struktur og den korte arbejdstid begrundet stadig forøget

[Svend Haugaard.]

støtte til fornuftig fritidsbeskæftigelse, og det lovforslag, der her foreligger, er en god hjælp, men det er et spørgsmål, om ikke sagen af hensyn til en snarlig nødvendig videreudvikling fortjener, at der nedsættes en fritidskommission til kulegravning af alle de problemer, der kan være i forbindelse med den fornødne fritid og spørgsmålet om en værdifuld udnyttelse af den. Det må jeg måske bede ministeren overveje.

Diderichsen: Hr. formand, jeg må måske tillade mig at begynde med en ganske kort kulturhistorisk bemærkning; jeg skal nok fatte mig i stor korthed. Det har jo hidtil været sådan — når vi ser på historien — at fritiden var et privilegium for konger og fyrster, for overklassen. Med dette privilegium fulgte også et andet privilegium, nemlig privilegiet at kunne kede sig. Vi har set, hvordan det tidligere er gået sådan, at man, fordi man kedede sig, kom ud i mange forskellige former for at slå denne kedsomhed ihjel, og at dette ofte medførte, at sådanne kulturbærende klasser derved gik deres fordærvelse og undergang i møde.

Nu er vi jo heldigvis kommet så vidt, at fritiden ikke er et privilegium for overklassen, men at vi alle mere eller mindre har del i det store gode, som fritiden er; dermed rejser sig spørgsmålet om, hvorvidt vi så får det andet privilegium i følge dermed, nemlig at vi skal kede os. Der er ikke tvivl om, at den kulturelle baggrund for hele den vigtige lovgivning, som her ligger på folketingets bord, hænger sammen med problemet om, hvad vi skal benytte fritiden til, og bagved lurer utvivlsomt spørgsmålet om kedsomheden som et stort åndelig-kulturelt problem også i vore dage.

Jeg har gerne villet gøre denne bemærkning for dermed at understrege, hvor afgørende betydning den lovgivning har, som vi her står over for, og der er også hermed lagt den opgave hen til det danske folk i alle dets forskellige grupper at vise, at det kan bestå den prøve, som er givet med fritiden og med muligheden for kedsomhed, prøven på, om det kan benytte og udnytte sin vundne fritid på den bedst mulige måde til udvikling og gavn for de enkelte såvel som for hele vort folk.

Liberal centrum er meget positivt ind-

stillet over for denne lovgivning og vil gerne medvirke til, at lovforslaget hurtigt bliver gennemført; men jeg vil gerne ligesom hr. Svend Haugaard understrege, at samtidig med at vi finder det rigtigt så hurtigt som muligt at få det gennemført, eventuelt med visse tekniske forbedringer, vil vi også gerne anbefale ministeren, som jeg allerede sagde ved forrige førstebehandling, at nedsætte den kommission, som både fritidsudvalget og det pædagogiske udvalg har ytret ønske om i de forskellige betænkninger. Det spørgsmål, vi står over for her, er så stort og omfattende og så afgørende for fremtiden, at der ikke kan gøres tilstrækkeligt for at kulegrave alle de problemer, som faktisk er knyttet dertil.

Med hensyn til de tekniske ændringer, som vi gerne ville drage ind i diskussionen, endnu inden loven bliver vedtaget, vil jeg gerne sige, at jeg har glædet mig meget over på side 1 i den af udvalget afgivne beretning at læse noget, som man måske nok havde lov at vente, men som det dog er ganske rart at læse for de mindre partier, som ikke kan deltage i udvalgets arbejde til daglig, nemlig

„at det i praksis er antaget, at et udvalg kan give et folketingsmedlem, der ikke er indvalgt i udvalget, adgang til at deltage i dets møder uden stemmeret og uden ret til at fremsætte nogen udtalelse i betænkningen.“

Jeg håber også i kraft af denne bemærkning at få lejlighed til i denne sag at fremføre visse synspunkter i udvalget.

I øvrigt skal jeg indskrænke mig til ganske kort at omtale et par af de hovedpunkter, som forekommer mig at trænge til en yderligere undersøgelse og behandling i en sådan kommission.

For det første forekommer det mig ikke, at forholdet mellem det offentlige og det private initiativ endnu er tilstrækkelig nøjagtigt bestemt. Det er klart, at det på et område som dette er såre naturligt og ønskeligt, at det private initiativ finder sin plads inden for helheden, og jeg mener, at man skal være varsom med at kvæle eller blot give det udseende af, at man ønsker af teoretiske grunde at kvæle noget som helst privat initiativ; det er klart, at der her findes værdifulde traditioner, som vi skal føre videre. Men det er også klart, at det

[Diderichsen.]

private initiativ har sine begrænsninger; det er på mange måder vanskeligere for det private initiativ at komme ud til brede kredse og skaffe de tilstrækkelige muligheder i retning af lokaler, lærere osv., og derfor kan jeg med en variation af et skriftsted sige, at man bør støtte det private initiativ, men man må ikke forsømme det offentlige, som jo på mange måder er den instans, der til syvende og sidst har evnen til også at koordinere hele dette arbejde.

Jeg kan heller ikke undlade at nævne problemet med de store oplysningsforbund, hvoraf mange jo i virkeligheden er politiske dækorganisationer, som faktisk, når vi skal sige det rent ud, konkurrerer først og fremmest af politiske motiver. Spørgsmålet er, om man ikke kunne komme frem til en eller anden ordning, så disse oplysningsforbund af politisk karakter mere begrænsede sig til egentlig politisk oplysning; det er vel det, der oprindeligt var tanken med dem, og det forekommer mig, at der trænges så meget til politisk oplysning i vore dage, at det var rimeligt, om man satte kræfterne ind netop på disse felter og ikke prøvede på, om jeg så må sige, at hverve tilhængere til visse politiske ideer og partier ved som en slags camouflage at udføre mere almindelige kulturelle funktioner.

Endelig vil jeg gerne understrege nødvendigheden af en udbygning af samarbejdsorganerne ude omkring i landet og i kommunerne. Der må — som flere talere har været inde på — ske en langt større koordinering end hidtil; ungdomsnævnene er jo mange steder ret ineffektive, nogle steder findes de vel slet ikke, og selv om man giver dem navneforandring, er det ikke sikkert, at de derfor bliver mere effektive. Jeg vil derfor også her fremlægge det forslag til videre diskussion, om man ikke på en eller anden måde kan øge fritidsnævnenes ansvarlighed, således at de får det egentlige ansvar for, at der i vedkommende område gives tilstrækkelige og rigelige tilbud, og at man sammenarbejder alle bestræbelser

sådan, at man nøjagtigt ved, hvilke kvalificerede lærerkræfter og lokaler der er til rådighed, og hvilke foranstaltninger der i det hele taget kan medvirke til, at kræfterne udnyttes så godt som muligt. Med denne koordinering burde der så vel også ske en yderligere forenkling af mange af disse fritidsaktiviteter og deres administration.

Jeg er også glad for, at den endelige bedømmelse af administrationen skal vente til efter 1970. F. eks. kunne man — for bare at nævne et eneste eksempel — spørge: er det virkelig nødvendigt, at der er ungdomsklubber både under socialministeriet og under undervisningsministeriet, og dertil kommer så de nye fritidsgrupper — alt sammen med hver sit særlige sæt af tilskudsregler og sine særlige bestemmelser. Er det ikke muligt at nå frem til, på dette felt som på mange andre, en betydelig større forenkling, hvilket jo så igen vil føre til, at ungdomslederne rundt omkring meget bedre vil kunne finde sig til rette i det administrative virvar og, når de vil løse en bestemt opgave, kan skaffe sig bedre og klarere underretning om, hvor og hvordan de skal gribe en sådan sag an.

Endelig mener jeg også, at lokalespørgsmålet må gribes meget mere energisk an. Vi må vænne os til den tanke — som jeg heller ikke tvivler om at ministeren tilslutter sig — at denne fritidsundervisning er en del af vort skolevæsen på lige fod med anden skolevirksomhed. Det er ikke, som det måske kan ligge i ordet „fritid“, sådan et eller andet ved siden af og noget mere uvæsentligt. Men det må også vise sig i et praktisk spørgsmål som lokalespørgsmålet, at det er en form for undervisning — selv om den foregår i fritiden — som står på lige fod med den almindelige skoleundervisning. Derfor må der være klare regler dels for lokalebrugen, dels for, hvem der har ansvaret for benyttelsen af de lokaler, som eventuelt bruges til andre ting også.

I denne sammenhæng vil jeg endelig sige, at det værdifulde i kulturcentertanken, som

[Diderichsen.]

jeg vist også sagde ved første behandling, hører nøje sammen med disse spørgsmål her, og jeg synes stadig væk, at vi må kunne nå en højere grad af forenkling og koordinering ved at drage hele spørgsmålet om den rette udformning af kulturcentertanken med ind i disse drøftelser.

Jeg vil da slutte med at sige, at ligesom 1933 blev et mærkeår gennem socialreformen, som gjorde Danmark til en moderne velfærdsstat, synes jeg, at gennemførelsen af denne lovgivning kan blive en ny mærkepæl, som kan gøre os til et foregangsland med hensyn til udformningen af fritidsundervisningen.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg takker for den velvilje, der er kommet til udtryk over for lovforslaget, også her ved genfremsettelsen. Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at takke det faste undervisningsudvalg for den beretning, der er afgivet, og for den særlige form, beretningen har fået. Det er, mig bekendt, første gang man har afgivet en så omfattende beretning om et lovforslag af denne art, og den vil jo ganske givet både være en god orientering for alle ude omkring, der interesserer sig for dette arbejde, og også en meget stor lettelse i den anden runde, der nu forestår.

Flere af ordførerne har været inde på spørgsmålet om, hvornår vi kunne blive færdig med lovforslaget, og jeg vil gerne takke for det tilsagn, der er givet om at arbejde hurtigt med denne lovgivning, der, som vi alle sammen ved, ventes meget stærkt ude omkring. Når det er sagt, vil jeg dog gerne føje til, at fordi vi nu engang har folketingsårene inddelt, som vi har, vil der af og til, det ved vi, være opgaver, der er så store, at skal vi færdiggøre dem på en for folketinget helt tilfredsstillende måde, ja, så må det tage en vis tid at komme tingene igennem; det forstod jeg også lå i de bemærkninger, der blev gjort. Man stiler efter at blive færdig i dette kalenderår, for ellers kan loven ikke føres ud i livet pr. 1. august, og vi skal yde vor medvirken; men der er så store og alvorlige problemer i denne lovgivning, at vi nok må sige til dem, der har opfattet bemærkningerne her i dag sådan, at nu er

denne lov hjemme pr. 1. august 1968, at det kunne vise sig, at arbejdet fik et sådant omfang — hvis det skal gøres fuldt forsvarligt — at det kan blive vanskeligt at nå det. Men som sagt, fra ministeriets side skal vi gøre, hvad vi kan for at fremme det.

Jeg skal ikke knytte bemærkninger til alt, hvad der er sagt af de enkelte ordførere. En del var jo betragtninger, der også var fremme ved førstebehandlingen i fjor.

Jeg vil gerne sige til hr. Poul Hansen og hr. Robert Christensen, at jeg er helt enig i vigtigheden af at få en samordning i gang mellem de forskellige hold. Hr. Poul Hansen mente, at de forskellige oplysningsforbund ikke var forelskede i hinanden. Jeg har nu indtryk af, at de samarbejder udmærket, og vi kender jo dog også fra denne sal eksempler på, at folk, der ikke er forelskede i hinanden, nok kan finde ud af at gå sammen i kortere eller længere perioder.

Hr. Robert Christensen omtalte reglerne om administrationen, og hr. Bendix var inde på det samme; herom har jeg bebudet at ville stille ændringsforslag, sådan at vi tager alle administrationsreglerne ud af dette lovforslag. Jeg tror, det er en rigtig tanke, og jeg er glad for, at ordførerne tilsluttede sig den. Vi bør nok ikke lige før en kommunalreform gennemføre ændrede regler her, som vi måske skal til at ændre én gang til i løbet af ganske få år. Det må være muligt at køre den nye lov med de nuværende administrationsregler; så kan vi i ro og efter fortsatte forhandlinger med kommunerne, som vi er i god forhandling med om disse ting, finde frem til de forslag, vi skal stille folketinget over for.

Jeg var glad for hr. Bendix' bemærkninger om, at man skulle fastholde det private initiativ. Jeg forstår ikke helt den utryghed eller usikkerhed, eller hvilket udtryk man nu skal bruge, over for de private oplysningsforbund, der kom til orde fra forskellige sider. Traditionen i Danmark på den frie voksenoplysnings område er jo de personlige og private initiativer; det må vi ikke glemme. Der er også en lang tradition for kommunal indsats, men den oprindelige tradition er det private. Jeg kan godt sige — og dermed tænker jeg også på nogle bemærkninger, som vist hr. Svend Hau-

[Undervisningsministeren.]

gaard var inde på, om at man ikke skulle ligge og konkurrere om eleverne, og at det ikke var små penge, det drejede sig om — at jeg frygter en lille smule for, at der, hvis man kører løbet mod de private oplysningsforbund alt for stærkt, altså alt for stærkt går imod det private initiativ i denne del af voksenoplysningen, kommer et eller andet tidspunkt, hvor nogen siger: ja men hvad så med de andre private sektorer, efterskoler og højskoler? Skal vi også dér til at sige: der må ikke oprettes en dér, for der ligger en lige ved siden af? Skal vi også til at sige, at de meget, meget små elevtal, der tillades i disse andre private skoler, dem må vi vist også have set på? Hidtil har vi været enige om her i tinget, at vi skulle ikke hindre private initiativer på disse felter, og jeg tror, vi skal være en lille smule forsigtige med alt for stærkt at indføre en ny tradition på det område.

Jeg kan sige til hr. Bendix, at vi er allerede i gang med et samarbejde både med kulturministeriet og med Danmarks radio om de meget vigtige problemer her. Jeg er helt enig i, at en fornuftig brobygning, eller hvilket udtryk man nu skal bruge — en koordinering mellem det, der sker i radio og TV, og det, der skal ske under denne lov og sker i undervisningsministeriet i øvrigt — er helt afgørende vigtig, og som sagt, arbejdet er i gang. Vi vil kunne nå et stykke med det, inden denne lov forlader tinget, men det er en ting, vi må vende tilbage til, så snart vi helt har fundet ud af, hvordan vi får den koordinering i gang.

Hr. Poul Dam nævnte spørgsmålet om de 14-18-årige, og jeg har før givet udtryk for, at jeg er enig i, at vi bør se uddannelsen for de 14-18-årige som en helhed. Derimod kan jeg ikke være enig, når hr. Poul Dam siger, at hvis denne lov ikke kommer i gang næste efterår, er den forældet. Jeg skal ikke her afkræve hr. Poul Dam en redegørelse, dels af hensyn til mødet her i dag, dels fordi det ikke passer ind i en førstebehandling, men jeg kunne dog godt lide at vide, på hvilke punkter denne lov vil blive så hurtigt forældet, at den ingen interesse har, hvis den ikke kommer i gang til næste efterår.

Hr. Svend Haugaard havde en bemærkning om svømning; det er jo noget, der optager det radikale parti meget. Så vidt jeg ved, var det eneste forslag fra det radikale parti i sidste folketingssamling et forslag om, hvordan man kunne skabe bedre vilkår for svømning under primitive forhold; derfor ved jeg, at det er noget, partiet lægger vægt på, og jeg er enig i, at vi måske kan finde ud af at få dette private forslag fremmet ved hjælp af nogle af de bestemmelser, der findes i denne lovgivning; men det er jo en aftale i det udvalg, der arbejder med det private forslag, at vi skulle se på det i forbindelse med lovforslaget her.

Jeg skal nøjes med disse korte bemærkninger og endnu en gang tilsige støtte til et hurtigt arbejde i udvalget. Jeg vil dog gerne i anledning af hr. Diderichsens kulturhistoriske bemærkning — som jeg jo også har været inde på nogle gange — om, at ked-somhed efterhånden har mulighed for at blive en folkeforlystelse, hvis vi ikke passer på, citere en tidligere radiorådsformand, der nu indtager den højeste post, man kan indtage i det danske folkestyre. Han har en gang sagt, at for den kedelige er alting kedeligt. Jeg tror, det er at ramme sømmet på hovedet, og denne lov skulle gerne bidrage til, at der blev lidt færre kedelige, for hvem tingene var kedelige.

Svend Haugaard: Ministeren drog en sammenligning mellem efterskoler, højskoler og så de mange initiativer rundt omkring i kommunerne, en sammenligning, som jeg ikke synes helt kan holde. Jeg er da for så vidt indstillet på, at der også for efterskoler og højskoler kan være grund til at overveje en vis begrænsning i investeringerne, hvis det er sådan, at der kan peges på investeringer, som der ikke er brug for. Men det ligger jo lidt anderledes, når man i én kommune præsterer 10 sproghold inden for samme sprog med 3-4 forskellige initiativer; så er det i hvert fald knap så forståeligt, at der skal være fuldkommen liberalisme på disse punkter. Det kan være porcelæns-maling, det kan være mange, mange andre nyttige og sunde ting, men at der absolut skal være så mange forskellige initiativer, kan jeg ikke se fremmer sagen. Derfor synes jeg altså, sammenligningen halter noget.

Hvad svømningen angår, skal jeg ikke

[Svend Haugaard.]

fordybe mig yderligere i spørgsmålet, men jeg kan da konstatere, at jeg var den eneste, der virkelig fik ministeren i vandet.

Diderichsen: Ministeren svarede ikke på spørgsmålet om muligheden af at nedsætte den kommission, som både hr. Svend Haugaard og jeg spurgte efter. Jeg vil gerne spørge, om ikke vi kan få ministerens mening om, om det ikke var en god idé.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg personlig er helt enig — men det har jeg allerede sagt ved første behandling i fjor; derfor syntes jeg ikke, jeg ville gentage det, og det samme gjaldt en række andre bemærkninger — i tanken om en sådan kommission, men jeg synes, det ville være urimeligt at give et tilsagn derom herfra, før vi har set, hvordan det går med udvalgsarbejdet. Det må dog være den rigtige placering af folketinget i denne sammenhæng, at vi hører, hvordan det går med dette udvalgsarbejde.

Så vil jeg blot sige til hr. Svend Haugaard, at det er jo rigtigt, at jeg også kom i vandet ved den pågældende lejlighed; det er også rigtigt, at hr. Svend Haugaard stod på hovedet for at få mig i vandet, og det lykkedes altså. Men hvis det ærede medlems parti i øvrigt gerne vil have os med i tingene, tror jeg hellere, man skal holde benene på jorden end stå på hovedet, som hr. Svend Haugaard gjorde det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af toldloven.

(Lovforslaget (nr. 12) findes i tillæg A. sp. 131, fremsættelsen i tidenden sp. 95).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 3 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks tiltrædelse af den under den 30. juni 1967 oprettede Genève-protokol (1967) til Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel, den under samme dato i Genève oprettede Overenskomst om grundlaget for forhandling om en international kornordning samt den ligeledes under denne dato i Genève oprettede Overenskomst om Anvendelsen af artikel VI i Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel.

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. II) findes i tillæg A. sp. 921, fremsættelsen i tidenden sp. 101).

Sagerne sattes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen: Jeg vil gerne på mit partis vegne give tilslutning såvel til lovforslaget om ændringer i toldloven, som til det forslag til folketingsbeslutning, der foreligger fra udenrigsministeren.

Lad mig tage toldloven først. Toldlovsændringerne skyldes jo en række omstændigheder, for det første Kennedyrunden og dernæst ønsker fra forskellig erhvervsside om at få foretaget nogle ændringer i toldloven og endvidere rent tekniske ændringer, der er forårsaget af ændringer i Bruxelles-nomenklaturen.

Det var store ændringer, der blev aftalt ved Kennedyrundens afslutning i juni måned, og det er også dem, der præger toldlovsforslaget. Der er uhyre mange af ændringerne, der er udtryk for toldsænkninger. Jeg skal ikke komme nøjere ind på dem, men blot gøre en bemærkning i anledning af, at finansministeren i sin fremsættelse nævner, at der, nærmest på nordisk basis, er indgået en slags aftale om at imødekomme et særligt ønske fra Indien vedrørende håndvævede stoffer, og herom kan vi formentlig i udvalget forvente et ændringsforslag, hvis de forhandlinger, der er indledt, fører til en beslutning. Det er en prøveordning, og det er udtrykkelig understreget, at hvis den ikke virker tilfredsstillende, har vi mulighed for at opsiges ordningen. Alt i alt synes jeg, det er ud-